

Účelem tohoto článku, který je určen především pro železniční nadšence s menšími znalostmi železničního názvosloví, je uvést na pravou míru několik nepoužívanějších termínů. Uvádím zde jen to, na co jsme si já a mnou oslovení "železničně postižení kolegové" vzpomněli. Je tedy možné, že se zde v budoucnu objeví další případy, v nichž je velice často v praxi používán chybný název. Rovněž zde pokaždé striktně necituji předpisové specifikace, spíše se snažím vysvětlit vše jednoduše a pochopitelně.

Revize článku: 02.06.2020.

• Hradlo vs. stavědlo (nebo stanoviště výhybkáře)

Tyto dva termíny jsou velice často zaměňovány, většinou jednosměrně, tedy že stavědlo či stanoviště výhybkáře je nesprávně nazýváno hradlem.

Hradlo je železniční stavba, která stojí u hranice oddílů na širé trati v mezistaničním úseku. Vlastně tento úsek rozděluje na několik částí – oddílů. Toto rozdělení umožňuje poslat další vlak za předchozím vlakem dříve, než tento dorazí do sousední stanice. Oddíly jsou chráněny oddílovými návěstidly. Opustí-li předchozí vlak traťový oddíl a vjede do následujícího, oddílové návěstidlo, kterým je následující oddíl chráněn, je za vlakem postaveno do polohy stůj a první oddíl je volný pro další vlak.

Stavědlo je stavba většinou v obvodu zhlaví stanice. Slouží k ústřednímu ovládní výhybek, návěstidel, přejezdových zabezpečovacích zařízení apod. Poloha stavědla je volena tak, aby bylo v rámci možností co nejlépe umožněno vizuálně ověřovat stav a polohu výhybek a dalších zařízení. Stavědla se označují arabskými číslicemi od začátku trati v dané stanici, např. St. 1, St. 2. Stavědla jsou k vidění v mnoha větších stanicích (např. Jaroměř, Hradec Králové, Pardubice). S nastupujícím dálkovým ovládním ale pomalu mizí.

Stanoviště výhybkáře se vyskytuje ve stanicích nebo v jejich obvodech, kde jsou výhybky stavěny místně (ručně). Jeho poloha bývá (bývala) volena tak, aby pokud možno byla vzdálenost k obsluhovaným výhybkám co nejkratší. Stanoviště se označují římskými číslicemi od začátku trati v dané stanici, tedy např. St. I, St. II apod. Vyskytují se v menších stanicích (Královec, Trutnov-Poříčí), ale mohou být i ve stanicích, kde jsou stavědla (do 90. let bylo současně se stavědly stanoviště St. III v Ústí nad Orlicí).

• Zatáčka vs. oblouk

Pokud trať nevede přímo, ale stáčí se, používá se pro takové místo termín **oblouk**. Zatáčky jsou na silnici. Pro doplnění: Místo, kde trať přechází z přímého úseku do oblouku, se nazývá přechodnice.

• Kopec vs. stoupání, klesání

Niveleta (nikoliv nivelita) tratě je často zmiňována jako "koleje vedou do kopce a z kopce". Ne! Trať probíhá **stoupáním** nebo **klesáním**.

• Klopenka vs. převýšení

"Tam u toho semaforu s tím oranžovým světlem, jak vedou ty koleje do kopce a je tam v té zatáčce klopenka..." V jedné větě hned pět bot. Tak takhle také ne. Trať v oblouku je naklopená, ale říká se tomu **převýšení**. To slouží ke snížení účinků příčné odstředivé síly, kdy je v oblouku poloha vnějšího kolejnicového pásu zvýšená. Pro doplnění: Místo, kde trať přechází do převýšení, se nazývá vzestupnice.

- Oranžová vs. žlutá

Na návěstidlech neexistuje oranžové světlo. Je-li např. na předvěsti výstraha, svítí **žluté** světlo. Dokonce ani na silničních semaforech není oranžová. Přestože prostřední světlo na semaforech u křižovatek působí oranžově, v zákoně se o něm hovoří jako o signálu se žlutým světlem „Pozor!“.

- Semafor vs. návěstidlo

Zařízení určené k signalizaci na trati i ve stanici, světelné i mechanické, nazýváno jest termínem **návěstidlo**. A návěstidlem jsou mimo jiné též rychlostníky, předvěstníky a další „traťové značky“. Asi každý má již od dětství zažitý název semafor. Vězte, že při použití tohoto slova by na vás u maturity na dopravce kantoři koukali přinejmenším podivně. Semaforey jsou na silničních křižovatkách nebo místech s omezenou průjezdností, nikoli však na železnici.

- Návěst vs. návěstidlo

Jak jsem zjistil, i tyto dva termíny se často pletou. Dokonce se v písničce Nádraží od Fešáků vyskytuje obrat „Návěstí dávno už nevěstí.“ Zde je ale uplatněna umělecká licence, takže přimhuřme oko. 😊 Návěst a návěstidlo jsou dvě různé věci, tyto názvy mají různý význam. Zde si dovolím volně citovat dopravní předpis D1: „**Návěst** je viditelné nebo slyšitelné vyjádření pokynu stanoveným způsobem. **Návěstidlo** je technické zařízení, pomůcka nebo předmět, kterým se dává návěst.“ Praktický příklad: Na vjezdovém návěstidle (tedy na technickém zařízení) je návěst (tedy pokyn) „Stůj“.

